

Tříbarevné testy ke sledování pokroku žáků na 1. stupni

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: Mgr. Eva Machová

Název školy, na níž autor působí: ZŠ Zdice

II. Kontext:

Cílová skupina: 4. ročník

Předmět, v němž byla technika realizována: vlastivěda – dějepisná část

Další relevantní informace: Tříbarevné testy lze použít v každém předmětu. Já jsem je vytvořila proto, aby si žáci ověřili aktuální stav svých vědomostí při plnění cílů daných období. Zpracovala jsem je pro předmět vlastivěda pro 4. ročník – dějepisnou část. Zařazovala jsem je vždy po probrání tematického celku, jako přípravu pro následný ověřovací test.

III. Realizace a hodnocení postupu formativního hodnocení:

Popis využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

Tříbarevný test

Soubor obsahuje 7 tříbarevných testů a 7 následných ověřovacích testů (viz příloha 1 a 2). Každý tříbarevný test je zařazen po probrání tematického celku dějepisné části předmětu vlastivěda. Žáci si v něm ověří, jak dané učivo zvládají, na co se musí popřípadě ještě zaměřit. Ve svém sebehodnocení si uvědomí, jak intenzivně se musí připravovat na ověřovací test, který bude následovat a je určen pro školy, které hodnotí dle školského zákona klasifikací.

V tříbarevných testech jsem se zaměřila na ověření míry osvojení pouze základních informací probraného celku, důležitých pro další učení žáků.

V ověřovacích testech jsou zařazeny rovněž jen otázky zjišťující základní znalosti žáků, avšak tyto otázky nejsou úplně shodné, neboť by to vedlo k tomu, že se žáci automaticky naučí odpovědi a již o nich nebudou přemýšlet. Horizont jejich učení by tím byl omezen a zaměřen



pouze určitým směrem a nerozvíjelo by se širší myšlení žáků. Proto tedy jsou některé otázky jinak formulované, některé jsou stejné, u otázek s možností výběru jsou změněny právě tyto možnosti výběru nebo jejich pořadí. Některé položky jsou přeformulovány v otázky bez možnosti výběru a naopak.

Postup zavádění a realizace postupu formativního hodnocení

Dějepisné učivo vlastivědy mají žáci zpravidla rádi, je pro ně zajímavé, ale poměrně náročné. Přestože hodiny připravuji tak, aby do nich byli žáci aktivně zapojeni a některé informace si zjišťovali sami, pro slabší žáky je problém si tyto informace zapamatovat. Tito žáci se snaží v hodinách aktivně pracovat, ale při ověřování znalostí nedosahují adekvátních výsledků. Proto jsem se rozhodla sestavit k probranému učivu tříbarevné testy (viz příloha 1), aby všichni žáci měli na závěr tematického celku možnost si ověřit, jak na tom v probraném učivu jsou.

Po probrání prvního tematického celku ve vlastivědě jsem poprvé zařadila tříbarevný test. Postupně jsem žáky informovala, co mají dělat. Sdělila jsem jim, že práce s tříbarevným testem má tři kroky. V prvním kroku si žáci samostatně procházeli test a modrým perem zaznamenávali své odpovědi. Ve druhém kroku pracovali žáci ve dvojicích. Společně doplňovali a sdíleli odpovědi, které měli již vytvořené. Odpovědi spolužáka zaznamenávali černým centrofixem. Ve třetím kroku došlo k vyhodnocení správných odpovědí. Žáci si společně odpovědi vyhledávali ve svých poznámkách a učebnicích. Museli si ověřit každou odpověď a správnou označit zeleným centrofixem. V této fázi se žáci zároveň zdokonalovali v práci s textem. Během práce s tříbarevným testem nám velmi pomohlo používání semaforu (samostatný materiál Semafor na Google Disku). Při samostatné práci měl každý žák svůj semafor, při práci ve dvojicích používala každá dvojice pouze jeden.

Zpočátku jsem do tříbarevných testů ve větší míře zařazovala otázky, kde měli žáci možnost výběru správné odpovědi. U některých otázek však mohlo být i více správných odpovědí. Postupně jsem zařazovala větší množství otázek bez možnosti výběru. Bylo to proto, že žáci postupně získávali více zkušeností s testy.

Barvy v testu umožňují rychlý přehled o tom, co žáci zvládli sami, co vytvořili ve dvojici a jak moc ještě potřebují další zdroje informací.

Cílem tříbarevných testů bylo, aby se žáci zdokonalovali ve svém sebehodnocení, uvědomili si, jak na tom v probraném učivu jsou, jaké mají znalosti, co je pro ně obtížné nebo jednoduché a na co se ještě musí zaměřit. Učitel zjišťuje aktuální stav znalostí žáků.

Reflexe učitele



Žáci v mé třídě jsou zvyklí pracovat ve skupinách, vzájemně spolupracovat a hodnotit se, přesto bylo první použití tříbarevného testu poměrně obtížné na organizaci. Náročné bylo, aby žáci pochopili používání různých barev (modrá, černá, zelená) při vyplňování testu, kdy mají pracovat samostatně, kdy sdílet odpovědi ve dvojici a kdy pracovat s textem. Hodina byla náročná a zatím jsem neměla zpětnou vazbu, zda budou mít tříbarevné testy pozitivní vliv na výsledky učení, protože důkazy o tom jsem získala až v následných ověřovacích testech (viz příloha 2).

Po svých zkušenostech mohu říct, že používání tříbarevných testů se mi velmi osvědčilo. I slabší žáci mají možnost velmi dobře uspět. Součástí každého tříbarevného testu je také vlastní sebehodnocení a díky němu se žáci učí uvědomit si aktuální stav svého porozumění učivu. Navíc žáci při zadání ověřovacích testů nepocítují přílišný stres a dosahují svého maxima.

Z dlouhodobého sledování vyplynulo, že si žáci uvědomují přínos tříbarevných testů, vnímají je jako pomoc při naplnění cíle. Odrazilo se to i v pololetním hodnocení, kdy 17 žáků z 20 bylo hodnoceno výborně a 3 žáci chvalitebně.

O tom, že zařazování tříbarevných testů do výuky je přínosné, svědčí i ta skutečnost, že v pololetí do naší třídy nastoupila nová žákyně. Na vysvědčení byla z vlastivědy v předchozí škole hodnocena dostatečně, po dvouměsíční docházce do nové třídy se její výsledky v předmětu vlastivěda o dva stupně zlepšily. Připisuji to možnosti ověřit si své znalosti a poté si nedostatky v rámci svých možností doplnit.

Tříbarevné testy budu ve svých hodinách i nadále zařazovat, a to nejen ve vlastivědě, ale i v dalších předmětech, neboť vidím jejich pozitivní vliv na učení žáků. Mají také velký význam pro práci ve dvojicích (žáci spolupracují, komunikují, vzájemně si pomáhají) a přispívají ke zdokonalování v práci s texty.

V ukázkách žáků jsou zařazeny práce žáka nadaného, žáka s IVP a žáka podávajícího dlouhodobě spíše podprůměrné výkony.

Reflexe žáků

Z rozhovorů vím, že žáci hodnotí zařazování tříbarevných testů do hodin pozitivně. Postupně zvládli práci s nimi téměř samostatně a nemají obavy z následných ověřovacích testů. To se mi potvrdilo i v sebehodnocení z posledního testu (viz příloha 3).

Doporučení při využití v praxi:

Tříbarevné testy lze používat v jakémkoliv předmětu ke zjištění aktuálního stavu porozumění učivu u jednotlivých žáků. Žáci si sami ověří své znalosti a na základě toho si podle výsledků mohou učivo ještě podle potřeby procvičit. Když se rozhodnete tříbarevný test použít, musíte

počítat s tím, že zpočátku bude práce náročná a v hodině bude poměrně velký pracovní ruch. Důležité je ověřit si u každého kroku, zda žáci dobře porozuměli, co mají dělat. Postupně však žáci získají v práci s tříbarevnými testy jistotu a pro Vás budou velkým pomocníkem při zjišťování důkazů o učení.

IV. Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení

Příloha 1: Tříbarevné testy

Příloha 2: Následné ověřovací testy

Příloha 3: Vyplněné pracovní listy

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.

